

Asia: VN/17877/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista

Lausunnonantajan lausunto

Toimivaltaisen viranomaisen (Ruokavirasto) nimeäminen (2 §)

MTK pitää esitystä Ruokaviraston nimeämisestä toimivaltaiseksi viranomaiseksi perusteltu-na. Metsäkatoasetuksen toimeenpano tulee kuitenkin lisäämään Ruokaviraston työtä merkittävästi erityisesti toimeenpanon alussa neuvonnallisina tehtävinä. Tämä ei saa johtaa Ruokaviraston muiden olennaisten tehtävien, kuten toimiminen maksajavirastona, toimeenpanon heikentymiseen tai toiminnan viivästymiseen.

Erittäin huolestuttava tilanne on mm. siksi, että Ruokavirasto on arvioinut talouden ja toiminnan sopeuttamistavoitteen saavuttamiseksi joutuvansa irtisanomaan 93 henkilön palvelussuhteen. Irtisanomiset aiotaan toteuttaa 30.9.2024 mennessä ja viimeistään 30.11.2024.

MTK pitää tärkeänä, että Ruokavirastolle osoitetaan metsäkatoasetuksen mukaisiin tehtäviin riittävät resurssit kuten metsäkatoasetuksen 14 artikla edellyttää.

Jotta asetuksen mukaisia tehtäviä voitaisiin hoitaa mahdollisimman kustannustehokkaasti, tulee mahdollisimman pitkälti hyödyntää olemassa olevia järjestelmiä ja käytäntöjä. Tästä syystä on perusteltua, että myös Metsäkeskukselle ja Tullille voidaan antaa niille erikseen säädettyjä tehtäviä.

Valvonta ja tarkastukset (4-13 §)

MTK pitää tärkeänä, että metsäkeskuksen toimivalta ja velvollisuudet on laissa selkeästi määritelty ja rajattu, ja että metsäkeskuksen toiminta tarkastuksissa perustuu Ruokaviraston antamaan tarkasti yksilöityyn valtuutukseen. Myös metsäkeskukselle annettujen tehtävien määrittelyssä on varmistettava metsäkeskuksen käytettävissä olevat resurssit etukäteen.

Jotta valvontaa voidaan toteuttaa, on kotimaisen raaka-ainetuotannon osalta oltava selkeä käsitys, mikä on asetuksen mukaista ja mikä asetuksen vastaista toimintaa. Koska metsäka-toasetuksen mukaiset määritelmät poikkeavat käytössä olevasta tukijärjestelmän mukaisesta peltolohkokisteristä ja metsälain mukaisesta metsästä, on pikaisesti luotava karttapohja, josta niin omistajat kuin valvonta voivat helposti tarkastaa tilanteen. Omistajille tieto on pitkällä aikavälillä erittäin tärkeä erityisesti peltolohkojen hallinnan (vuokrauksen) ja omistajanvaihdosten yhteydessä. Selkeä pohja myös tukisi Suomen asemaa alhaisen/nollariskin maana, kun komissio arvioi maakohtaista riskiä ja asettaa lisävelvoitteita toimijoille ja tarkastuksille, jos riskin arvioidaan olevan vähäistä suurempi.

Lakiluonnoksen 8§:stä voi saada käsityksen, että metsäkatoasetuksen mukaisia tarkastuksia voitaisiin kohdistaa myös muihin tahoihin kuin asetuksessa määriteltyihin toimijoihin ja kauppa käyviin, joihin asetuksen velvoitteet kohdistuvat. Tältä osin lakiesityksen sanamuotoa on syytä täsmentää. Tarkastuksen kohteena olevien toimijoiden sopimuskumppaneilla voi olla velvollisuus avustaa tarkastuksissa siltä osin kuin heillä on hallussaan hyödykkeitä, tuotteita tai asiakirjoja, joihin tarkastus ulottuu, mutta heitä ei voi pitää varsinaisen tarkastuksen kohteina eikä heihin tule ulottaa itse toimijoihin kohdistuvia velvoitteita.

Lakiluonnoksen 11§:n perusteluissa todetaan, että tiedonsaantioikeus koskisi asianmukaisen huolellisuuden noudattamisen edellyttämiä asiakirjoja sekä kauppa-asiakirjoja, kirjanpitoa ja tulliasiakirjoja. Kyseiset asiakirjat voivat sisältää myös tietoja, jotka eivät sisälly metsäkatoasetuksen tietovaatimukseen ja myös hyödykkeiden ja tuotteiden hintatietoja. Kotimaisen raakapuun osalta asianmukaisen huolellisuuden järjestelmä voisi koostua metsän-käyttöilmoituksesta, mittausasiakirjasta ja puukauppasopimuksesta. Koska esimerkiksi puukauppasopimus sisältää myös yksittäisen kaupan hintatiedot, jotka eivät sisälly metsäkatoasetuksen tietovaatimukseen, tulisi puukauppasopimuksen osalta tiedot rajata vain asetuksen yksilöimiin tietoihin.

Edellä mainitun perusteella on tärkeää selvittää kansallisen kilpailulainsäädännön linjaukset yhteneväisiksi metsäkatoasetuksen mukaisten tiedonluovuttamisvelvoitteiden kanssa.

Perustellut huolenaiheet (14 §)

Vastuullisuusperiaatteeseen liittyy luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön oikeus ilmoittaa suoraan kirjallisesti Ruokavirastolle metsäkatoasetuksen 31 artiklassa tarkoitetun perustellun huolenaiheen. Ruokaviraston on selkiytettävä vastuuministeriön kanssa, mitä asioita perustellussa huolenaiheessa on epäilyksen alaisesta erästä kerrottava. Lisäksi kummankin osapuolen kannalta on välttämätöntä, että Ruokavirastolla on resurssit käsitellä vastaanottamansa ilmoitus ilman aiheetonta viivytystä. Kun kysymyksessä voi olla myös pilaantuvia elintarvikkeita, on nopea käsittely ehdottoman välttämätöntä. Lakiluonnoksessa olevien määräaikojen puitteissa monet tuotteet eivät ole enää markkinakelpoisia.

Hallinnolliset seuraamukset (15-19 §)

MTK tukee mahdollisuutta, että korjausmääräys voidaan jättää määräämättä, jos teko tai laiminlyönti on kokonaisuutena arvioiden vähäinen eikä se ole toistuva. Koska metsäkatoasetuksen velvoitteet kohdistuvat myös laajaan joukkoon myös yksityisiä pientoimijoita ja erityisesti alkuvaiheessa asetuksen velvoitteet voivat olla metsänomistajille epäselviä, neuvonnan ja opastuksen merkitys asetuksen toimeenpanossa korostuu.

Rikkomusmaksu ja hallinnollinen seuraamusmaksu (20-24 §)

Luonnollisten henkilöiden rikkomusmaksun suuruudeksi esitetään 300 euroa (21§). MTK pitää esitettyä rikkomusmaksua korkeana suhteessa siihen johtaviin rikkomuksiin, esim. jon-kin asiakirjan tai dokumentin puuttuminen (erityisesti ottaen huomioon, että kyse on takautuvasta lainsäädännöstä). Pykälän perusteluissa viitataan kalastuspolitiikan seuraamus-järjestelmästä ja valvonnasta annettuun lakiin ja siinä säädettyihin rikkomusmaksuihin. Ko. laissa vastaavantyyppisiin rikkomuksiin (saalis- ja ostajatietojen ilmoittaminen, kaupan pitämistä ja jäljitettävyyttä koskevat velvoitteet) rikkomusmaksun alaraja on 100 euroa. Luonnollisille henkilöille määrättävä rikkomusmaksu tulisi olla 100 euroa.

Edelliseen viitaten, MTK pitää 22§:ään kirjattua mahdollisuutta jättää rikkomusmaksu määräämättä tarpeellisena ja välttämättömänä.

Määräaikainen sulkeminen hankintojen ja julkisen rahoituksen ulkopuolelle (25 §)

Pykälä jättää epäselväksi, kuinka laajalle oikeushenkilöiden hallinto-, johto tai valvontaelimen tai edustus-, päätös-, tai valvontavaltaa koskeviin rajoitus ulottuu. Kohta on ongelmallinen esimerkiksi metsänhoitoyhdistysten ja yhteismetsien näkökulmasta. Ulottuuko julkisten hankintojen ja julkisen rahoituksen ulkopuolelle sulkeminen yhdistyksen toimivaan johtoon (toiminnanjohtaja) vai hallituksen puheenjohtajaan, kaikkiin hallituksen jäseniin vai jopa valtuustoon tai yhteismetsien kyseessä ollessa toiminnanjohtajaan vai myös hoitokunnan puheenjohtajaan ja hoitokunnan jäseniin. Säädöksen tulee kohdistua vain niihin henkilöihin, jotka tosiasiallisesti ovat olleet vastuussa ja joilla on voinut olla ajantasainen tieto ja mahdollisuus vaikuttaa seuraamuksen perusteena olevaan toimintaan.

Pykälässä on myös syytä täsmentää, mitä tarkoitetaan sulkemisella julkisen rahoituksen ulkopuolelle. Rajoituksen tulee koskea vain kyseessä olevaan liike- ja elinkeinotoimintaan suunnattua julkista rahoitusta – ei kaikkea julkista rahoitusta.

Erinäiset säännökset ja voimaantulo (26-31 §)

Hallituksen esityksen valmistelu on sinällään perusteltua, mutta esitämme, että lain toimeenpano kytketään muiden jäsenmaiden toimeenpanon käynnistymiseen erillisellä asetuksella. Tasavertaisen kilpailutilanteen kannalta ei ole mahdollista, että Suomi aloittaa sanktioinnin ennen muita jäsenmaita.

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että ikimetsien kartoituksen ja tarkkojen määritelmien puuttuminen voi heijastua puukauppaan ja siten myös metsänomistajien tilanteeseen. MTK pitää välttämättömänä, että ikimetsien määrittelyä tarkennetaan mahdollisimman pian, jotta ei aiheuteta tarpeettomia esteitä puukauppaan ja jopa häiriötilannetta puumarkkinoille. Myös metsänomistajien oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että ikimetsille saadaan selkeät ja toimivat kriteerit.

Luonnoksessa esitetyt LUKE:n ennakkoarvio tuntuvat valitettavan realistisilta, vaikka komission tarkentavaa suuntaviivaesitystä ei ole vielä käytettävissä. Aikataulullisesti hanke on lähes mahdoton. Ohjeistus ja tekniikka ovat myöhässä, mutta toimijoilta odotetaan ennakointia ja valmiuksia vuodenvaihteeseen 2025 mennessä.

Muita huomioita

MTK muistuttaa, että hallitusohjelmassa on sitouduttu, että kansalliseen toimeenpanoon ei tuoda Suomi-lisää. Tästä sitoumuksesta on pidettävä tiukasti kiinni metsäkatoasetuksen toimeenpanolainsäädännössä.

Ruippo Juha
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry